Enderrock | Josep Vicent Frechina | Actualitzat el 07/03/2023 a les 14:30

Pep Gimeno 'Botifarra': «El noranta per cent de les gravacions que tinc són de dones»

Conversem amb el cantador de Xàtiva Pep Gimeno 'Botifarra' sobre el seu darrer disc, 'Ja ve l'aire'

Pep Gimeno 'Botifarra' | Clàudia Macornell

L'onzè disc del cantador de Xàtiva **Pep Gimeno ?Botifarra'**, *Ja ve l'aire* (El Mico Entertainment, 2023), proposa una renovació de músiques i textos a partir de les fonts tradicionals per retre un gran homenatge a les dones treballadores, custòdies principals d'aquest aixovar cultural. L'operació, que ha tingut la participació de les veus de **Maria Arnal**, **Judit Neddermann**, **Noèlia Llorens ?Titana'**, **Carmen Paris** i la mateixa filla del cantador, **Míriam Gimeno**, s'ha saldat amb el que segurament és el disc més poderós i emotiu de la seua llarga trajectòria. El protagonista ens en dona algunes pistes al cara-sol de la Casa Cuesa, l'alqueria que ha restaurat.

Quin va ser el plantejament inicial del teu ònzè disc, 'Ja ve l'aire'?
Pep Gimeno ?Botifarra': Sempre he tingut quimeres, la meua àvia ja m'advertia que era molt quimerós. I les quimeres no les curen els metges. Les meues àvies, Milagros i Otília, em cantaven molts cuplets en valencià i ja fa molt de temps que havia anat pegant-li voltes per fer alguna cosa amb tot plegat. Els cuplets els cantaven les dones als magatzems i moltes lletres tenien relació amb la feina. I, precisament, aquestes cançons populars van ser la base sobre la qual vàrem

començar a treballar per al disc. Després s'hi van anar afegint altres elements com per exemple una jota, un fandango, uns cants de batre? Què vols, que faça un disc i no pose batres? Em matarien!

Totes les cançons provenen del repertori de les teues àvies?
B: No, perquè la que dona títol i obre el disc, "Ja ve l'aire", la hi vaig arreplegar de Rosa Estellés de la Llosa de Ranes. Carmen ?La Perera', d'Algemesí, em va voler ensenyar el "Tingo tango", del qual **Néstor Mont** ja havia fet una versió i que és una cançó sobre les taronges. "La bambunera" la vaig descobrir a Benigànim, perquè la cantaven la tia Conxeta ?L'Alginera' i la tia Maria ?La Pacna'. La cançó de bressol "Nonetes" i un dels batres han eixit de les gravacions històriques del nord-americà Alan Lomax. A més, els germans Lahoz, de Llombai, van arreplegar moltíssimes coses en la dècada dels vuitanta del segle passat. Un dia vaig anar al seu poble i em varen dir: ?**Pep**, açò ens agradaria que ho tingueres tu també'. I d'allí hem aconseguit un altre dels batres, la "Masurca de l'aixovar", i una peça preciosa que tanca el disc, "Café Radical", que canta la tia Rosa. I fins i tot hi ha una cançó que és completament nova, "Si has de cantar el fandango".

Video: https://www.youtube.com/watch?v=6hIwmS7n91A
Com feres al primer disc amb la "Jota de Xàtiva", també heu intervingut a fons en el contingut de les lletres?
B: Sí, perquè el problema de moltes d'aquestes cançons és que les lletres originals eren una mica masclistes. La lletra de la masurca, per exemple, deia: [Canta] ?Vicent el blanc que és tan extremat,/ a la carnissera li ha parlat./ I ella, la tonta, li ha dit que no/ i va buscant-lo per capitó'... Buf! Això ja no es pot cantar avui en dia. Tot i que si vols que et diga la veritat, de vegades pense que igual valdria la pena deixar-les tal com estan perquè se sabera el tipus de societat d'on venen, per recordar-ho i perquè no se'ns oblide ara que per sort han canviat prou les coses. Però el cas és que vàrem decidir donar-los una miqueta la volta i vaig pensar de seguida en demanar-li a **Feliu Ventura**, que és un gran cantant, però és millor lletrista encara. Li ho vaig comentar i em va dir: "Això està fet!".

Quin ha estat el treball de Feliu Ventura?
B: En alguna peça, com "Ja ve l'aire", que és com una protesta per les condicions laborals, o en "La murga del dengue", ha afegit alguna estrofa. El dengue el cantava la meua àvia, que em contava que era una peça tradicional del Carnestoltes. Jo li preguntava: "Què és el dengue?" i ella em contestava: "Això és misèria, tot misèria". La lletra comença amb les quatre coples que ella cantava, i que després **Feliu** ha continuat. En altres casos, com "El Casino Principal", que em cantava la tia Milieta, la lletra diu [Canta]: ?A l'Havana hi ha un casino,/ el Casino Principal,/ allí para la bandera el guàrdia i l'oficial. / Y su madre lo peinava?', a partir d'ací ja no té res a veure, perquè l'ha refeta completament.

Video: https://www.youtube.com/watch?v=VfoomOz0ih0
A "La dansà de Teranyina" heu connectat la lletra amb els fets de la Pobla Llarga que van passar l'any 1919. Per què?
B: Perquè és molt fort! La família encara viu allí, i Teranyina era un dels que eren a la plaça quan van fer la matança. De la cançoneta jo en tenia unes quantes versions de Llombai, de Lloc Nou? En aquest cas, **Feliu Ventura** ha partit de la cançó i després explica els fets, com els jornalers, que s'havien unit en una societat i protestaven davant l'Ajuntament, i van ser crivellats des d'alguns edificis de la plaça per pistolers a sou dels cacics.

LLOP AMB PELL DE XAI
Deia un polític conservador que ets un llop amb pell de xai. I en aquest disc el llop ensenya les ungles perquè, sens dubte, és el teu disc més reivindicatiu i compromès.
B: No m'he amagat mai, ni em fa por res. Crec que no faig mal a ningú, perquè sempre he dit el que he pensat i ho seguesc fent.

Video: https://www.youtube.com/watch?v=l--ooiF7-do
Per al disc vas renovar els responsables de la producció i arranjaments, a més de la banda

de músics que et va acompanyar.
B: Sí, aquest cop he treballat a Moma Estudis i n'estic molt content. Crec que han fet un treball molt bo. M'abellia canviar una mica i fer alguna cosa diferent. A més, com que la majoria són cançons més recents necessitaven altres instruments, com el violí o l'acordió. Els músics que em van acompanyar durant la gravació són una passada i no necessiten cap presentació. Hi ha el meu guitarrista **Miquel Pérez**, **Tóbal Rentero** (cordes polsades i guitarró), **Jordi Pastor** (acordions, violí i viola), **Robert Moreno** (percussions) i **Martina Sabariego** (contrabaix). Als músics sempre els dic que jo vinc de la rondalla i no l'oblide, i mai es desfan de mi. Ara tocava canviar de formació, com quan faig l'espectacle amb les bandes de música, però a la rondalla hi acabaré tornant sempre.

També t'has rodejat de la col·laboració de moltes veus femenines.
B: En aquest cas volia que les dones foren les grans protagonistes del disc, perquè són les que cantaven la majoria de cançons. Al llarg de la vida, el noranta per cent de les gravacions que he arreplegat són de dones. Sempre he dit que a elles els ho dec tot. I per al disc no podia demanar més amb la participació de tres cantants catalanes, **Maria Arnal**, **Judit Neddermann** i **Carmen París** -amb qui ja havia cantat a Saragossa-, a més de la valenciana **Noèlia Llorens ?Titana'**? Si en vols més para el cabàs!

I també has aconseguit que tornara a cantar la teua filla Míriam Gimeno.
Sí, en la cançó de bressol. Ja havia cantat abans però quan va fer 10 o 11 anys va decidir plegar. Ara només em va posar com a condició que no la fera pujar a l'escenari.

Video: https://www.youtube.com/watch?v=KVPCz4ig7MI
Per a la presentació del disc, vares posar el cartell de tot venut al Palau de les Arts de València. Un fet que no és habitual?
Que fort, no? Ja havia tocat allí, amb tres bandes de música, a la sala petita. Però quan m'ho va proposar el mànager, Juan Diego Sanchis, que ha sigut el gran *liante* per al disc i per a tot plegat, no ho veia gens clar. És una sala molt gran. I quan vam veure com anaven acabant-se les entrades, no ens ho podíem creure. Va ser molt emocionant. Pots imaginar-te mil cinc-centes persones, jo callat i tothom cantant la malaguenya, amb la meitat plorant? Això com t'ho menges? Crec que és la vegada que més m'ha impressionat, juntament amb la presentació del primer disc a la plaça del Mercat de Xàtiva.

Tens més presentacions contractades?
Uf, ja tenim prevista una gira amb almenys trenta bolos! I un dels més grossos serà al Gran Teatre de Xàtiva, el 21 d'abril.

De quina manera respon el públic quan surts del País Valencià?
B: Molt bé! La veritat és que hem estat per tot arreu i no he tingut mai cap problema. Al contrari, de fet fins i tot a Íllora, en Granada, em demanaren la "Malaguenya de Barxeta"! I a Alberite, en la Rioja, hi havia gent que cantava l'"U d'Aielo". Un escàndol! Jo sols hi fique de tant en tant alguna endevinalla o algun embarbussament en castellà. Però el que més impacta són els vetlatoris? Tothom em pregunta després si això es feia de veritat. No se'n poden fer a la idea. I a Catalunya, ni t'explique: a les Terres de l'Ebre dec haver fet ja una vintena d'actuacions. Un dia anàrem al poblet de la Febró i vingueren vora mil persones. Les cançons populars entren de seguida. No hi ha més secret.